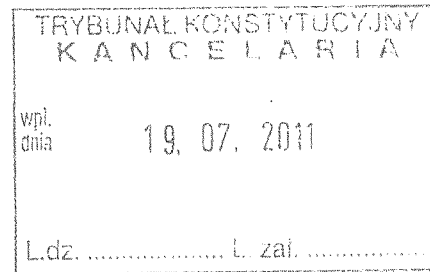

Warszawa, dnia 18 lipca 2011 r.

PG VIII TK 42/11

(P 22/11)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z pytaniem prawnym Sądu Rejonowego w Janowie Lubelskim II Wydział Karny: „czy przepisy art. 58 § 4 i art. 69 § 4 ustawy [z dnia 6 czerwca 1997 r.] – Kodeks karny (Dz. U. [z] 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.) w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 i 8 ustawy z dnia 12 lutego 2010 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. [z] 2010 r. Nr 40, poz. 227) są zgodne z art. 10 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 178 ust. 1, a nadto, czy są zgodne z art. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”

– na podstawie art. 33 w zw. z art. 27 pkt 5 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) –

przedstawiam następujące stanowisko:

art. 58 § 4 i art. 69 § 4 zd. 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.) w zakresie odnoszącym się do sprawców przestępstw określonych w art. 178a § 4 tej ustawy:

- są zgodne z art. 10 i art. 45 ust. 1 w zw. z art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- nie są niezgodne z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2011 r., sygn. akt _____, Sąd Rejonowy w Janowie Lubelskim II Wydział Karny (dalej: Sąd lub pytający Sąd) przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne w sprawie zgodności art. 58 § 4 i art. 69 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm., dalej: k.k.) z art. 10 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 178 ust. 1 oraz art. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z uzasadnienia pytania prawnego wynika, że wątpliwości Sądu co do konstytucyjności wskazanych przepisów pojawiły się w związku z następującym stanem faktycznym.

Postępowanie karne przed pytającym Sądem zainicjowane zostało dwoma aktami oskarżenia przeciwko G _____ R _____ S., wniesionymi w dniu _____ sierpnia 2010 r. (w pytaniu prawnym wskazano rok 2008, co – uwzględniając daty czynów objętych aktami oskarżenia – jest najpewniej oczywistą omyłką pisarską). W pierwszym z tych aktów zarzucono oskarżonemu popełnienie przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. (znęcanie się nad osobą zależną) w okresie od lipca 2009 r. do _____ czerwca 2010 r., a w drugim – przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. w zb. z art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

(prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego z jednoczesnym niezastosowaniem się do orzeczonego przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów), popełnionego w dniu lipca 2010 r. Postanowieniem z dnia września 2010 r. Sąd połączył obie sprawy do wspólnego rozpoznania pod sygn. akt i uprzedził strony o możliwości przyjęcia kwalifikacji prawnej z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k. w zb. z art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Uprzedzenie o koniecznej korekcie kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu, przez jej uzupełnienie o art. 178a § 4 k.k., wynikało z faktu, że oskarżony ten był wcześniej czterokrotnie prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdów mechanicznych znajdując się w stanie nietrzeźwości oraz za niestosowanie się do zakazu prowadzenia tych pojazdów. Oskarżony, jak wynika z uzyskanej przez pytający Sąd opinii biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa, jest osobą uzależnioną od alkoholu.

Art. 178a § 4 k.k., dodany, z mocą od dnia 1 lipca 2010 r., przez art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 40, poz. 227), stanowi, że jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo dopuścił się czynu określonego w § 1 w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Przepis ten, jako typ kwalifikowany czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., będzie – jak słusznie uważa Sąd, przewidując zastosowanie tej kwalifikacji prawnej w wyroku – podstawą wymiaru kary wobec oskarżonego, przy czym konstytucyjności tego przepisu Sąd nie kwestionuje.

Wątpliwości pytającego Sądu koncentrują się natomiast na treści przepisów art. 58 § 4 i art. 69 § 4 k.k. (ukształtowanej przez – odpowiednio – art. 1 pkt 6 i 8 powołanej wyżej ustawy nowelizującej, z mocą od dnia 1 lipca 2010 r.), które wchodzą w skład norm o następującym brzmieniu:

„Art. 58. § 1. Jeżeli ustawa przewiduje możliwość wyboru rodzaju kary, sąd orzeka karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary.

§ 2. Grzywny nie orzeka się, jeżeli dochody sprawcy, jego stosunki majątkowe lub możliwości zarobkowe uzasadniają przekonanie, że sprawca grzywny nie uiści i nie będzie jej można ściągnąć w drodze egzekucji.

§ 2a. Kary ograniczenia wolności związanej z obowiązkiem, o którym mowa w art. 35 § 1, nie orzeka się, jeżeli stan zdrowia oskarżonego lub jego właściwości i warunki osobiste uzasadniają przekonanie, że oskarżony nie wykona tego obowiązku.

§ 3. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd może orzec zamiast kary pozbawienia wolności grzywnę albo karę ograniczenia wolności do lat 2, w szczególności jeżeli orzeka równocześnie środek karny; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach.

§ 4. Przepisu § 3 nie stosuje się do sprawcy występku o charakterze chuligańskim oraz do sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 4.”;

„Art. 69. § 1. Sąd może warunkowo zawiesić wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności nie przekraczającej 2 lat, kary ograniczenia wolności lub grzywny orzeczonej jako kara samoistna, jeżeli jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa.

§ 2. Zawieszając wykonanie kary, sąd bierze pod uwagę przede wszystkim postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa.

§ 3. Zawieszenia wykonania kary nie stosuje się do sprawcy określonego w art. 64 § 2, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami; zawieszenia wykonania kary, o którym mowa w art. 60 § 3-5, nie stosuje się do sprawcy określonego w art. 64 § 2.

§ 4. Zawieszenia wykonania kary ograniczenia wolności lub grzywny nie stosuje się wobec sprawcy występku o charakterze chuligańskim. Wobec sprawcy występku o charakterze chuligańskim oraz sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 4 sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności w szczególnie uzasadnionych wypadkach.”.

Kwestiami, które wymagają ustosunkowania się w pierwszej kolejności w związku z tak określonym przez pytającego Sąd przedmiotem kontroli konstytucyjnej, są: doprecyzowanie przedmiotu kontroli oraz dopuszczalność pytania prawnego w niniejszej sprawie.

Nie ulega wątpliwości, że postępowanie, w ramach którego Sąd wystąpił z pytaniem prawnym, nie dotyczy występku o charakterze chuligańskim. W związku z tym kontrola konstytucyjności art. 58 § 4 k.k. i art. 69 § 4 k.k. ograniczona być musi do tych części obu przepisów, które regulują zasady wymiaru kary tylko w odniesieniu do sprawców przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k., wymienionego w tych przepisach obok występku o charakterze chuligańskim.

W sposób syntetyczny wymagania, jakie spełniać musi pytanie prawne jako narzędzie skutecznej kontroli konstytucyjnej, podsumował Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 20 lipca 2010 r., sygn. akt P 13/10 (OTK ZU nr 6/A/2010, poz. 66): „Na podstawie art. 193 Konstytucji każdy sąd może przedstawić Trybunałowi pytanie prawne, w którym żąda zbadania zgodności

aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem; na konieczność istnienia tej samej zależności wskazuje art. 3 ustawy o TK. Ponadto ustawa o TK, rozwijając regulację konstytucyjną, określa warunki formalne, którym powinno odpowiadać pytanie prawne (art. 32 ustawy o TK). W szczególności nakłada na sąd obowiązek wskazania, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie prawne może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione (art. 32 ust. 3 ustawy o TK). Niespełnienie przesłanek, wymaganych przy kontroli konkretnej, powoduje przeszkodę formalną przeprowadzenia pełnej, merytorycznej kontroli konstytucyjności zaskarżonych norm i musi skutkować umorzeniem postępowania z uwagi na niedopuszczalność wydania orzeczenia. (...) Sformułowane w przepisach Konstytucji i w ustawie o TK wymaganie powiązania pytania prawnego z danym postępowaniem ma charakter bezwzględny, stanowi przesłankę konieczną dla wszczęcia i prowadzenia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie pytania prawnego. Aby pytanie prawne zostało uznane za dopuszczalne, musi spełniać po pierwsze przesłankę podmiotową, która oznacza, że z pytaniem prawnym może zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego „każdy sąd”, przez co należy rozumieć wszystkie sądy (składy orzekające). (...) Przesłanka przedmiotowa oznacza, że pytający sąd może pytać o konstytucyjność przepisu, który zamierza zastosować w konkretnej sprawie. Nie może to być akt normatywny, który nie ma bezpośredniego znaczenia dla rozstrzygnięcia w rozpatrywanej przez sąd sprawie. Natomiast przesłanką funkcjonalną pytania prawnego jest jego relewancja, czyli wystąpienie zależności między odpowiedzią na pytanie a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed pytającym sądem. Zależność ta jest oparta na bezpośredniej i ścisłej relacji między treścią kwestionowanego przepisu a stanem faktycznym sprawy, w związku z którą postawione zostało pytanie prawne (zob. postanowienie z 3 marca 2009 r., sygn. P 63/08, OTK ZU

nr 3/A/2009, poz. 31). Trybunał Konstytucyjny wyodrębnia przesłankę przedmiotową i funkcjonalną pytania, ale w istocie są one ze sobą ściśle związane. Stwierdzenie, że przesłanka przedmiotowa nie została spełniona (pytanie dotyczy przepisu, którego zgodność z określonym wzorcem nie wpływa na treść rozstrzygnięcia przez sąd konkretnej sprawy), prowadzi w konsekwencji do stwierdzenia braku przesłanki funkcjonalnej” (str. 958).

Odnosząc powyższe uwagi do pytania prawnego rozpoznawanego w niniejszej sprawie, należy przyjąć, że spełnia ono przesłanki warunkujące dopuszczalność tego instrumentu kontroli konstytucyjnej.

Spełnienie przesłanki przedmiotowej zawiera się w tym, że pytający Sąd (jako podmiot uprawniony do zadania pytania prawnego), rozważając w rozpatrywanej sprawie możliwość skazania oskarżonego na karę inną niż kara pozbawienia wolności, przewidziana w sankcji art. 178a § 4 k.k. (niewymieniającej kar alternatywnych), oraz ewentualność warunkowego zawieszenia wykonania przewidzianej w tym przepisie kary pozbawienia wolności, w każdym z tych przypadków zobowiązany jest uwzględnić regulacje zawarte w zaskarżonych art. 58 § 4 k.k. oraz art. 69 § 4 zd. 2 k.k. Przepisy te bowiem nawiązują w swej treści wprost do art. 178a § 4 k.k., który to przepis będzie w wyroku przyjęty za podstawę ewentualnego skazania oskarżonego.

Z kolei zależność między odpowiedzią na omawiane pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed pytającym Sądem (przesłanka funkcjonalna) polega na tym, że jeżeli zaskarżone przepisy zostałyby uznane za niezgodne z Konstytucją, Sąd będzie mógł wówczas swobodnie (czyli bez warunku stwierdzenia „szczególnie uzasadnionego wypadku”, o którym mówi art. 69 § 4 zd. 2 k.k.) orzec, czy złamanie przez oskarżonego porządku prawnego, przez popełnienie podobnego przestępstwa, nadal uzasadnia stosowanie środków probacyjnych przy wymierzaniu kary temu oskarżonemu.

Kwestionując zgodność zaskarżonych przepisów ze wskazanymi wzorcami kontroli konstytucyjnej, pytający Sąd formułuje następujące argumenty:

„Władzę sądowniczą stanowią Sądy i Trybunały, które są niezależne od innych władz, zaś wymiar sprawiedliwości należy wyłącznie do Sądów (art. 175 ust. 1 Konstytucji). Jest to wynik przyjętej w art. 10 Konstytucji zasady podziału władz państwa na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Władza ustawodawcza nie powinna wkraczać w materię objętą zakresem funkcjonowania władzy sądowniczej, którą sprawują niezawisli sędziowie podlegający tylko Konstytucji i ustawom. Z niezawisłości sędziów nie można uczynić jedynie języka ustawy, a funkcjonowania Sądów sprowadzić wyłącznie do mechanicznej subsumcji stanów faktycznych i wymierzania kar oznaczonych przez inną władzę państwową. Wymierzanie kar nie może pozostawać w oderwaniu od zasady sprawiedliwości i z wyłączeniem rzeczywistego udziału sędziego w wyrokowaniu. Ustawodawca ma swobodę w kreowaniu typów czynów zabronionych i sankcji karnych w granicach zasad konstytucyjnych. Istotne ograniczenie decyzyjności sędziów poprzez ustalenie sankcji zbliżonej do bezwzględnie oznaczonej ingeruje w zasadę niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Tylko pozornie realizacja znamion takiego samego przestępstwa przez sprawcę, cechuje się takim samym stopniem społecznej szkodliwości czynu. Ogólne zasady wymiaru kary nie mogą pozostawać poza zakresem oceny sędziowskiej dotyczącej okoliczności popełnienia czynu oraz analizy prognozy kryminologicznej osoby sprawcy. Orzekanie wyłącznie kary izolacyjnej oraz stygmatyzacji pobytem w zakładzie karnym, niezależnie od dyrektyw wymiaru kary może prowadzić do uznania, iż jest to kara niehumanitarna i niesprawiedliwa. Należy przy tym zauważyć, iż będzie to dotyczyło wyłącznie jednej kategorii sprawców, a sprawcy innych przestępstw o większym ładunku społecznej szkodliwości, uprzednio skazani nie zostaną poddani takim zasadom wymiaru kary. Aktualnie sędziowski wymiar kary

wobec sprawców przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. jest pozbawiony możliwości oznaczenia rodzaju kary poprzez wyeliminowanie wszystkich innych rodzajów kar z ich kodeksowego katalogu za wyjątkiem kary tzw. bezwzględnego pozbawienia wolności.

Wymierzanie sprawiedliwości w toku procesu karnego obejmuje decyzję o jego przypisaniu, karalności oraz wymiarze kary. W istocie to ustawodawca z naruszeniem art. 10, art. 175 ust. 1 i art. 178 ust. 1 wkroczył poprzez regulacje zawarte w art. 69 § 4 k.k. i art. 58 § 4 k.k. w obszar wymierzania sprawiedliwości zastrzeżony dla innej władzy państwowej. (...) Ograniczenie możliwości orzekania kary za występki z art. 178a § 4 k.k. wyłącznie do pozbawienia wolności bez generalnej możliwości warunkowego zawieszenia jej wykonania ogranicza swobodę sędziowską powodując, iż znaczna część z tych kar może być karami niesprawiedliwymi. Możliwość wyboru rodzaju kary za czyn z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k. w zb. z art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., w rozpoznawanej sprawie nie istnieje, bez względu na właściwości osobiste, czy też sposób zachowania się po popełnieniu przestępstwa (art. 53 § 2 k.k.). Aktualny stan prawny wyklucza orzeczenie w sprawie niniejszej zgodne z art. 45 ust. 1 i art. 178 ust. 1 Konstytucji. Niezależnie od faktów stwierdzonych w toku procesu karnego praktycznie nie będą one miały istotnego znaczenia dla orzeczenia o karze, która zawsze będzie karą pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, chociażby tylko z tego powodu, iż jeden z czynów zarzuconych oskarżonemu będzie zakwalifikowany z art. 178a § 4 k.k. Dokonane zmiany legislacyjne powodują uzasadnione wątpliwości, co do zachowania przez ustawodawcę zasady podziału władz z art. 10 w zw. z art. 175 ust. 1 Konstytucji, gdyż konstrukcja art. 69 § 4 k.k. i art. 58 § 4 k.k. *de facto* określa jednoznacznie jaką kara ma być wymierzona sprawcy poprzez istotne ograniczenie swobody sędziowskiej.”.

Problem niezgodności zaskarżonych przepisów z konstytucyjnymi zasadami równości i sprawiedliwości społecznej, pytający Sąd wyodrębnia i lokuje, w realiach rozpoznawanej sprawy, na płaszczyźnie wymiaru kary łącznej, stwierdzając: „O ile jeden z czynów sprawcy okaże się występkiem z art. 178a § 4 k.k., kara łączna pozbawienia wolności będzie musiała być orzeczona za wszystkie przypisane przestępstwa w formie bezwzględnej. Także orzeczenie za jeden z czynów kary ograniczenia wolności w sytuacji, gdy oskarżony będzie uznany za winnego przestępstwa typu kwalifikowanego z art. 178a § 4 k.k. będzie prowadziło do konieczności odbywania kary pozbawienia wolności w formie izolacyjnej także za wszystkie pozostałe przestępstwa. Z taką sytuacją mamy do czynienia w realiach sprawy niniejszej w związku z połączeniem spraw do wspólnego rozpoznania o czyn z art. 207 § 1 k.k. i czyn z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k. w zb. z art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Następuje więc w sposób pośredni różnicowanie sytuacji prawnej oskarżonych dodatkowo o inne przestępstwa w zależności od tego, czy są jednocześnie oskarżeni o popełnienie czynu z art. 178a § 4 k.k. Taka sytuacja powoduje niczym nieusprawiedliwione różnicowanie osób znajdujących się w stanie oskarżenia o inne przestępstwa, tylko z tego powodu, iż jednym z czynów za które mogą podlegać odpowiedzialności karnej jest występki z art. 178a § 4 k.k. W ten sposób oskarżeni o inne przestępstwa pozostające w zbiegu realnym z przestępstwami zakwalifikowanymi z art. 178a § 4 k.k. z uwagi na treść art. 69 § 4 k.k. znajdują się w sytuacji prawnej, która w sposób jaskrawy prowadzi do naruszenia art. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej.”.

Przed merytorycznym ustosunkowaniem się do tak sformułowanych zarzutów pytającego Sądu, celowym jest poddanie zaskarżonych przepisów analizie prawnej, uwzględniającej ich charakter i umiejscowienie w otoczeniu innych przepisów prawa karnego materialnego.

Artykuł 58 § 1 k.k. ustanawia zasadę traktowania bezwzględnej kary pozbawienia wolności jako *ultima ratio* w przypadku przestępstw zagrożonych alternatywnie karą ograniczenia wolności lub grzywny. W piśmiennictwie podkreśla się, że dyrektywa ustanawiająca prymat kar wolnościowych w stosunku do bezwzględnego pozbawienia wolności w zakresie drobnych przestępstw (zagrożonych karą do roku lub do 2 lat pozbawienia wolności) stanowi wyraz konstytucyjnej zasady proporcjonalności (W. Wróbel, komentarz do art. 58 Kodeksu karnego, teza 2 [w:] G. Bogdan, Z. Cwiąkalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*. Tom I. Komentarz do art. 1 – 116 k.k., Zakamycze, 2004, wyd. II). W źródle tym autor stwierdza, iż „zasada traktowania bezwzględnej kary pozbawienia wolności jako *ultima ratio* rozciąga się także na inne przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, wówczas bowiem ustawa również daje możliwość orzeczenia zamiast kary pozbawienia wolności kary wolnościowej na zasadach przewidzianych w art. 58 § 3 i 4 (...). W tym przypadku jednak ustawodawca, nie przewidując w ramach ustawowego zagrożenia sankcji alternatywnych, uchyla domniemanie wyjątkowego charakteru bezwzględnej kary pozbawienia wolności. W konsekwencji, szczegółowego uzasadnienia wymaga w takim wypadku przejście na karę nieizolacyjną przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k.” (*op. cit.* teza 5 i powołane tam piśmiennictwo). Rozwijając ten pogląd, autor dodaje (teza 6), że „[p]rymat sankcji wolnościowych z istoty rzeczy nie dotyczy przypadków, w których sam ustawodawca wyklucza możliwość orzekania takich sankcji. Odnosi się to w szczególności do sprawców przestępstw popełnionych w warunkach art. 64 § 2, 65 oraz 178 (podkr. wł.). Nie zwalnia to wszakże sądu z obowiązku badania w każdym przypadku, czy z uwagi na szczególne okoliczności czynu lub cele kary nie jest konieczne skorzystanie z określonej instytucji sądowego wymiaru kary, w szczególności zaś jej nadzwyczajnego

złagodzenia. Wówczas jednak szczególnego uzasadnienia wymaga decyzja o przejściu na orzeczenie wobec sprawcy kary wolnościowej”.

Odnosząc się natomiast do art. 69 k.k., powołany wyżej komentarz formułuje tezy (powoływane także w komentarzach innych autorów), które również mają w niniejszej sprawie znaczenie dla oceny zasadności zarzutów postawionych w pytaniu prawnym:

<<Warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary nie należy traktować jako jedynie decyzji sądowej co do wykonania orzeczonej kary danego rodzaju i danej wysokości. Decyzja o warunkowym zawieszeniu wykonania orzeczonej kary jest integralną częścią orzeczenia o karze i należy tę instytucję traktować jako szczególną formę wymiaru kary, jako specyficzną karnoprawną reakcję na popełnione przestępstwo. Do warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary, jako szczególnej formy jej wymiaru, stosuje się wszystkie zasady sędziowskiego wymiaru kary przewidziane przede wszystkim w art. 53. Dyrektywy te są jedynie modyfikowane przez szczegółowe przesłanki stosowania warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary. Stanowisko to znalazło najpełniejszy wyraz w wyroku SA w Łodzi z 23 listopada 2000 r. (II Aka 217/2000, Prok. i Pr. 2001, z. 6, poz. 16), w którym SA orzekł: „Sąd, chcąc wymierzać karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, zobowiązany jest brać pod uwagę dyrektywy sądowego wymiaru kary określone w art. 53 k.k. W ramach tych dyrektyw sąd musi wziąć pod uwagę potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. **Zawieszenie wykonania orzeczonej kary nie powinno zaś rodzić w opinii społecznej przekonania, że sprawca przestępstwa pozostał w zasadzie bezkarny** [podkr. wł.]. Warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary nie należy traktować jako jedynie decyzji sądowej co do wykonania orzeczonej kary danego rodzaju i danej wysokości. Decyzja o warunkowym zawieszeniu wykonania orzeczonej kary jest integralną częścią orzeczenia o karze i należy tę instytucję traktować jako szczególną formę wymiaru kary, jako specyficzną

karnoprawną reakcję na popełnione przestępstwo”. Na tych samych założeniach oparty został wyrok SA we Wrocławiu z 9 marca 1999 r., II AKa 18/98, OSA 1999, z. 3, poz. 22. Powołać w tym miejscu należy wyrok SA w Krakowie z 30 września 1998 r. (II AKa 184/98, Prok. i Pr. 1999, z. 4, poz. 15), w którym orzeczono: „Rozważając ewentualność warunkowego zawieszenia wykonania kary, sąd bierze pod uwagę nie tylko dane o osobie sprawcy (art. 69 § 2 k.k.), ale i ogólne dyrektywy wymiaru kary, w tym **potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa** [podkr. wł.] (art. 53 § 1 k.k.). Chociaż więc obecna ustawa nie przejęła z art. 73 § 2 d.k.k. względu na społeczne oddziaływanie kary jako negatywnej przesłanki zawieszenia wykonania kary, to o stosowaniu go decyduje nie tylko poprzedni tryb życia sprawcy, ale również szersze względy słuszności i celowości karania”. (...) „Podstawową przesłanką stosowania warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary jest przekonanie sądu, że takie orzeczenie kary jest wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa. Zapobieżenie powrotowi do przestępstwa jest minimalnym zadaniem kary, ale wystarczającym dla oceny, czy można zastosować warunkowe zawieszenie wykonania kary. **Zadaniem bardziej ambitnym jest takie oddziaływanie na postawy skazanego, aby przyjęte w porządku prawnym normy postępowania uznawał za normy, którymi kieruje się odnośnie do własnego postępowania** [podkr. wł.]. Stawiając prognozę kryminologiczną sąd bierze pod uwagę możliwość oddziaływania na skazanego w okresie próby. Powinien ten okres tak ukształtować, aby nie ograniczać celów kary, które ma ona osiągnąć wobec sprawcy, tylko do zapobieżenia powrotowi do przestępstwa>> (A. Zoll, komentarz do art. 69 k.k., teza 7, 15 [w:] G. Bogdan, Z. Cwiakalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *op. cit.*).

Przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Tak określona sankcja, nieprzewidująca kar alternatywnych, w zasadzie wyłącza możliwość bezpośredniego stosowania art. 58 § 1 k.k., który ustanawia prymat kar wolnościowych, jeśli w sankcji konkretnej normy karnej są one wskazane. Treść zaskarżonego art. 58 § 4 k.k. wyłącza zarazem możliwość orzeczenia przez sąd, na podstawie art. 58 § 3 k.k., kary łagodniejszego rodzaju (ograniczenie wolności lub grzywna) niż przewidziana w sankcji art. 178a § 4 k.k. To oznacza, że – zgodnie z wolą ustawodawcy – każdy sprawca czynu polegającego na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, który był wcześniej prawomocnie skazany za taki sam czyn albo dopuścił się tego czynu w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, może być skazany, za drugi tego typu czyn, tylko na karę pozbawienia wolności.

Z kolei, zaskarżony art. 69 § 4 zd. 2 k.k., dopełniając ukształtowane przez ustawodawcę zasady wymiaru kary za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k., uzależnia możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, orzeczonej za ten czyn, od zaistnienia szczególnie uzasadnionego wypadku.

Już w tym miejscu należy zauważyć, że pytający Sąd marginalnie potraktował desygnat zwrotu „szczególnie uzasadniony wypadek”, nie podejmując próby jego wykładni w kontekście okoliczności konkretnego zdarzenia i motywacji sprawcy, a ograniczając się jedynie do oceny, że, w świetle słownikowej definicji wyrażenia „szczególny”, wypadek taki w praktyce nie wystąpi. Nie jest rolą uczestnika postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym uzupełnianie argumentów podmiotu inicjującego kontrolę, należy więc jedynie podkreślić, że użycie przez ustawodawcę, w art. 69 § 4 k.k., zwrotu „szczególnie uzasadniony wypadek” (którego niedookreśloności, w aspekcie np. zasady poprawnej legislacji, Sąd nie podnosi

i nie kwestionuje) łagodzi kategoryczność zawartej w tym przepisie regulacji i umożliwia sądom, uprawnionym do wykładni przepisów w praktyce ich stosowania, poszukiwanie okoliczności, które, w ich ocenie, uzasadnią, w konkretnej sprawie, wykorzystanie tego wyjątku i orzeczenie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Dla porządku wypada powtórzyć, że sprawca sądzony przez pytający Sąd był wcześniej czterokrotnie skazany za popełnienie przestępstwa z art. 178a § 1 k.k., a także z art. 244 k.k., co świadczy o jego szczególnie wyraźnej niepoprawności. W takich okolicznościach trudno doszukać się powodów, które miałyby potwierdzać pozytywną prognozę kryminologiczną, uzasadniającą orzeczenie kary wolnościowej. Innymi słowy – skoro po raz piąty ten sam sprawca odpowiada za popełnienie przestępstwa podobnego, które ze swej natury zagraża bezpieczeństwu innych użytkowników dróg publicznych, to tym samym nie da się nadal – jak zdaje się sugerować pytający Sąd – upatrywać po stronie tego sprawcy wystąpienia przesłanek, które, jak mówi art. 69 § 1 k.k., zapewniałyby zapobieżenie powrotowi do przestępstwa i byłyby wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary w razie skazania go na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Trudno więc, w stanie faktycznym rozpatrywanej sprawy, oprzeć się wrażeniu, że pytający Sąd, w sposób graniczący z abstrakcyjnością zadanego pytania prawnego, w sposób nadmierny eksponuje swą swobodę orzekania, nie bacząc na dość jednoznacznie ukształtowane w orzecznictwie sądowym zasady wymierzania kar tzw. przestępcom powrotnym.

Należy też zauważyć, że w stosunku do sprawcy, czterokrotnie – jak w omawianej sprawie – skazanego za umyślne przestępstwa podobne, odpowiednie zastosowanie ma art. 75 § 1 k.k., przewidujący obligatoryjne zarządzenie wykonania kary wcześniej orzeczonej, jeśli za kolejne tego rodzaju przestępstwo, popełnione w okresie próby, orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności (także z warunkowym zawieszeniem jej wykonania).

W uzasadnieniu pytania prawnego nie ma danych o rodzajach kar wymierzanych skazanemu w kolejnych wyrokach, z tego więc względu skutków zastosowania art. 75 § 1 k.k. wobec skazanego, a w szczególności, czy wykonaniu podlegała kara pozbawienia wolności, nie da się rozważyć w niniejszym stanowisku.

W pytaniu prawnym, w pierwszym fragmencie jego *petitum*, Sąd konfrontuje zaskarżone przepisy z ujętymi zbiorczo wzorcami z art. 10, art. 45 ust. 1 i art. 178 ust. 1 Konstytucji, eksponując wydobytą z tych wzorców zasadę niezawisłości sędziowskiej, którą – w opinii Sądu – przepisy te naruszają.

W piśmiennictwie podkreśla się, że art. 178 ust. 1 Konstytucji („Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawiśli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.”) <<pozostaje w ścisłym związku ze sformułowaniami art. 45 ust. 1 Konstytucji, określającego prawo do sądu i wskazującego „niezawisłość” jako jedną z koniecznych cech sądu jako organu państwowego. Prawo do sądu jest zapewnione tylko wtedy, jeżeli organ powołany do rozstrzygnięcia sprawy działa w warunkach zapewniających niezawisłość jego członków. W tym znaczeniu, art. 178 ust. 1 (podobnie jak art. 176 ust. 1 i art. 177 (...)) stanowi jeden z elementów dookreślających konstytucyjne prawo do sądu, ma „znaczenie subsydiarne, jako uzupełnienie norm umieszczonych w rozdziale II [Konstytucji]”. (...) Bezpośrednią treścią art. 178 ust. 1 jest sformułowanie „zasady ustrojowej, określającej sposób wykonywania funkcji sędziego, a nie prawa podmiotowego” uczestników procedury sądowej. (...) Zasada niezawisłości jest nie tyle „celem samym w sobie”, ile środkiem zapewnienia uczciwego procesu sądowego. Może więc być kształtowana i interpretowana w świetle owej wartości nadrzędnej, wyznaczającej także jej granice. Tym samym, niezawisłość sędziowska nie może być traktowana w kategoriach prawa podmiotowego, czy – tym bardziej – indywidualnego przywileju sędziego>> (L. Garlicki, komentarz do art. 178

Konstytucji [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2005, tom IV, str. 4, 5, 7, i powołane tam orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego).

Na związek art. 45 ust. 1 Konstytucji z normami zawartymi w rozdziale VIII ustawy zasadniczej (pt. „Sądy i Trybunały”) zwracał uwagę Trybunał Konstytucyjny. Dla przykładu, w wyroku, wydanym w pełnym składzie, z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06 (OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108, str. 1351 - 1352), Trybunał stwierdził: „Wykładnia systemowa Konstytucji nakazuje przyjąć, iż założone przez ustrojodawcę w art. 45 ust. 1 Konstytucji cechy sądu i postępowania przed sądem winny być interpretowane przez pryzmat odpowiednich uregulowań zawartych w art. 173 i nast. Konstytucji. Jeżeli zatem art. 45 ust. 1 Konstytucji wymaga sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd, to pojęcia określające wymagane cechy należy rozumieć tak, jak to wynika z przepisów rozdziału VIII Konstytucji. Art. 45 ust. 1 Konstytucji mówiąc o niezawisłym sądzie, ściśle nawiązuje do takiej niezawisłości, o jakiej mowa w art. 178 i następnych Konstytucji. Niezawisły sąd tworzą osoby, którym prawo nadaje cechę niezawisłości, i to nie tylko werbalnie deklarując istnienie tej cechy, lecz kształtując tak system uwarunkowań działania sędziów, aby tę niezawisłość realnie, efektywnie zagwarantować”.

W świetle powyższych poglądów piśmiennictwa i orzecznictwa, uzasadniających łączną kontrolę zaskarżonych przez pytającego Sąd przepisów przez pryzmat art. 45 ust. 1 w zw. z art. 178 ust. 1 Konstytucji, daje się, w konfrontacji z argumentami omawianego pytania prawnego, zauważyć, że istota tych argumentów w mniejszym stopniu odnosi się do statusu osobistego sędziego (w sensie instytucjonalnej niezależności), lecz raczej nawiązuje do niemożności, na skutek przekroczenia – zdaniem Sądu – uprawnień przez ustawodawcę, wydania sprawiedliwego wyroku w rozpatrywanej sprawie. Sąd zdaje się bowiem zakładać, wysuwając na plan pierwszy wzorzec kontroli

określony w art. 10 Konstytucji, że wprowadzenie do systemu prawa karnego zaskarżonych regulacji jest nadmiernym i arbitralnym wkroczeniem władzy ustawodawczej w obszar sprawowania wymiaru sprawiedliwości, a to stanowi – zdaniem Sądu – naruszenie zasady równowagi władz.

Tak sformułowany zarzut nie zasługuje na akceptację z następujących względów.

W wyroku z dnia 24 lutego 2010 r., sygn. akt K 6/09 (OTK ZU nr 2/A/2010, poz. 15, str. 262), Trybunał Konstytucyjny, orzekając w pełnym składzie, stwierdził: <<Z konstytucyjnej zasady podziału władzy wynika, że ustroj Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej (art. 10 ust. 1 Konstytucji). Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały (art. 10 ust. 2 Konstytucji). Podział władzy oznacza m.in., że każdej z trzech władz powinny przypadać kompetencje materialnie odpowiadające ich istocie, a co więcej – każda z trzech władz powinna zachować pewne minimum kompetencyjne stanowiące o zachowaniu tej istoty (zob. orzeczenie z 21 listopada 1994 r., sygn. K 6/94, OTK w 1994 r., cz. II, poz. 39). Kształtując kompetencje poszczególnych organów państwowych, ustawodawca nie może naruszyć „istotnego zakresu” danej władzy (zob. orzeczenie z 22 listopada 1995 r., sygn. K 19/95, OTK w 1995 r., cz. II, poz. 35). Zakaz ingerencji w istotę danej władzy wyznacza nie tylko zasady kształtowania zakresu kompetencji organów państwowych w ustawodawstwie, ale również sposób korzystania z kompetencji przyznanych poszczególnym organom państwowym. Z kolei równowaga władz zakłada, że system organów państwowych powinien zawierać wewnętrzne mechanizmy zapobiegające koncentracji i nadużyciom władzy państwowej (zob. wyrok z 14 kwietnia 1999 r., sygn. K 8/99, OTK ZU nr 3/1999, poz. 41)>>.

Z zasady demokratycznego państwa prawa, którego ustrój oparty jest na zasadzie podziału władzy, wynika, że stanowienie prawa należy do władzy ustawodawczej. Ustawodawcy przydana została przy tym swoboda w kształtowaniu obowiązującego prawa. Jej granice wyznaczają normy konstytucyjne. W swoim orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny przyjmował, że ustawodawca uprawniony jest do stanowienia prawa odpowiadającego m.in. założonym celom politycznym, a więc także celom kryminalnopolitycznym (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 października 2001 r., sygn. akt SK 8/00, OTK ZU nr 7/2001, poz. 211, str. 1035). Dobór właściwych środków zapobiegania i zwalczania przestępczości jest – w zasadzie – sprawą ustawodawcy; on jest bowiem w pierwszym rzędzie odpowiedzialny za realizację wskazanych w art. 5 Konstytucji celów państwa, do których należy także zapewnienie bezpieczeństwa obywateli (*vide* – wyrok wydany w pełnym składzie, z dnia 30 października 2006 r., sygn. akt P 10/06, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 128, str. 1399).

Na tle powyższych tez orzeczniczych i przy uwzględnieniu wcześniejszych argumentów powołanych w niniejszym stanowisku, odnoszących się do kontekstu normatywnego, w jakim oceniać należy zaskarżone przez pytającego Sąd regulacje, uzasadniona staje się konkluzja, że w granicach swobody regulacyjnej przysługującej ustawodawcy mieściło się wprowadzenie tych właśnie regulacji. Regulacje te, objęte zaskarżonymi przepisami, są konieczną sankcją – w szerokim rozumieniu tego słowa – wobec sprawcy, który mimo danej mu szansy nie tylko nie spełnił pomyślnej prognozy, co do zachowania po pierwszym skazaniu, lecz ponownie popełnił umyślne przestępstwo, i to podobne do poprzedniego, za które został prawomocnie skazany. Konieczność wprowadzenia takiej sankcji pojawia się jeszcze wyraźniej wówczas, gdy – jak w badanym przypadku – sprawca kilkakrotnie i z dużą częstotliwością, bo w okresie około dwóch lat, złamał nakaz trzeźwości

podczas prowadzenia pojazdów mechanicznych i nie zastosował się do orzeczonego przez sąd zakazu prowadzenia tych pojazdów.

Przepis art. 178a § 4 k.k. nie określa sankcji w sposób sztywny, umożliwiając sądowi indywidualizację wymiaru kary pozbawienia wolności (od 3 miesięcy do lat 5). Wyłączenie, na podstawie zaskarżonego art. 58 § 4 k.k., możliwości orzeczenia za to przestępstwo kary innej niż pozbawienie wolności, w przypadku ponownego popełnienia przestępstwa prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, jest reakcją ustawodawcy, proporcjonalną do skali tego typu przestępstw w kraju i realnych zagrożeń, jakie stwarzają one dla innych kierujących pojazdami każdego rodzaju oraz pozostałych uczestników ruchu, a w konsekwencji, do porównywalnego stopnia społecznej szkodliwości tych przestępstw.

W świetle tych przesłanek, nie powinna także budzić wątpliwości konstytucyjnych regulacja (art. 69 § 4 zd. 2 k.k.), zawężająca dopuszczalność warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. do szczególnie uzasadnionych wypadków. Sąd, w postępowaniu jurysdykcyjnym, dysponuje nieskrępowaną swobodą badania, czy w konkretnej sprawie wypadek taki nastąpił, a w razie jego stwierdzenia ma możliwość zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Należy również wskazać, że sąd, na etapie postępowania wykonawczego, jeśli wcześniej skazano sprawcę na karę pozbawienia wolności przy niezrealizowaniu szczególnie uzasadnionego wypadku, o którym mówi art. 69 § 4 zd. 2 k.k., może odroczyć lub zawiesić wykonanie tej kary (art. 150 – 152 k.k.w.) ze względu na szczególne okoliczności dotyczące sprawcy – jego sytuację osobistą, majątkową lub rodzinną.

Powyższe argumenty przemawiają za uznaniem, że zaskarżone przez pytającego sąd przepisy, w ich częściach nawiązujących do art. 178a § 4 k.k., są zgodne z art. 10 i art. 45 ust. 1 w zw. z art. 178 ust. 1 Konstytucji. Przepisy te nie naruszają bowiem wyłączności kompetencyjnej sądów w zakresie

wymierzania kary w granicach ustawowego zagrożenia i nie pociągają za sobą ryzyka niesprawiedliwego rozpatrzenia sprawy.

W drugiej części *petitum* pytania prawnego Sąd poddaje kontroli art. 58 § 4 k.k. i art. 69 § 4 k.k. pod kątem ich zgodności z art. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Problem konstytucyjny w tym zakresie polega – zdaniem Sądu, którego argumentację zacytowano we wcześniejszym fragmencie niniejszego stanowiska – na tym, że w razie skazania w jednym postępowaniu za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania i skazania za „zbiegające się” inne przestępstwo na karę wolnościową, kara łączna „będzie musiała być orzeczona za wszystkie przypisane przestępstwa w formie bezwzględnej”, nawet wtedy, gdy za jeden z czynów orzeczono karę ograniczenia wolności.

W związku z takim oznaczeniem przez Sąd zakresu kontroli, stwierdzić trzeba, że oba zaskarżone przepisy nie zajmują się problematyką wymiaru kary łącznej, regulują to natomiast przepisy zawarte w Rozdziale IX k.k. pt. „Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych”. Wśród nich, art. 89 § 1 k.k. odnosi się bezpośrednio do przesłanek warunkowego zawieszenia kary łącznej w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania. Przepis ten, *in fine*, zezwala sądowi na warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej w wyroku łącznym, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k.

W rzeczywistości więc powołane przez pytający Sąd w drugiej części *petitum* wzorce kontroli konstytucyjnej nie odnoszą się bezpośrednio do zaskarżonych art. 58 § 4 k.k. i art. 69 § 4 k.k., które nie określają zasad wymierzania kary łącznej, a to sprawia, że wzorce te, w aspekcie konkretności pytania prawnego jako narzędzia kontroli i związania Trybunału Konstytucyjnego granicami pytania, nie mogą być uznane za adekwatne do

oceny kwestionowanych przepisów w takim ujęciu problemu, jak czyni to pytający Sąd.

Oceny tej nie podważa jednozdaniowa uwaga pytającego Sądu, wyrażona na str. 4 uzasadnienia pytania prawnego, o treści: „Należy przy tym zauważyć, iż będzie to dotyczyło [domniemane orzekanie wyłącznie kary izolacyjnej, jak zakłada Sąd w zdaniu wcześniejszym, choć założenie to – jak starano się wykazać w niniejszym stanowisku – nie jest poprawne wobec dopuszczenia przez ustawodawcę wyjątku] wyłącznie jednej kategorii sprawców, a sprawcy innych przestępstw o większym ładunku społecznej szkodliwości, uprzednio skazani, nie zostaną poddani takim zasadom wymiaru kary”. Poglądem tym Sąd posłużył się w tym fragmencie uzasadnienia pytania prawnego, w którym kwestionował, w odniesieniu do art. 178a § 4 k.k. – niepoddanego, co warto raz jeszcze powtórzyć, kontroli – ograniczenie przez ustawodawcę „sędziowskiego wymiaru kary”, czyli wkroczenie ustawodawcy w swobodę orzekania przez wyodrębniony wśród innych władz organ sądowiczy. Skrótość cytowanej uwagi pytającego Sądu oraz brak jakiegokolwiek odniesienia jej do wzorców określonych w art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz ukształtowanych w licznych orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego zasad wynikających z tych wzorców, nie pozwala na podjęcie kontroli konstytucyjnej na podstawie tak wąskiego treściowo argumentu.

Z tych wszystkich względów, należało zająć stanowisko jak w *petitum*.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Marzena Kwańska
Zastępca Prokuratora Generalnego